

## Värskeid uudiseid kliimarindelt

Sõna “kliima” tähendavat kreeka keeles kallet. Kõik võitlused, mida peetakse kliimamuutuste ümber, näitavad paljude arvates, et suhtumine selle teemaga seotud probleemidesse on kallutatud.

**Ain Kallis**

Märtsi viimasel päeval avalikustati Yokohamas järjekordne, alates 1988. aastast viies, valitsustevahelise kliimamuutuste ekspertkogu (Intergovernmental Panel on Climate Change – IPCC) dokument, mis võttis kokku pea seitsme aasta töö tulemused kliimamuutustega kohanemise vallas.

### Ees on suured muutused

Esimene raporti osa, mis nägi ilmavalgust juba septembris, oli tüse teaduslik aruanne kliimanäitajatest, nende muutustest ning tulevikuperspektiividest, tänavu ilmuvais kõiteis edastatakse kliimamuutuste negatiivsete mõjude hinnang inimkonna eluolule ning riikide tegevusvõimalustele. Aruande koostajate hulk oli suur – esimeses töötas 259 põhiautorit 39 riigist, teises, kus käsitleti kliimaga kohandumist, üle 700 teadlase 70 maalt.

Nagu ikka, polnud tolle raporti koostamine sugugi lihtne. Tulemuseks peab ju väljastatama dokument, mis oleks täielikult “jokk”, s.t juriidiliselt kõigiti korras. Teisiti öeldes – et uurimuste järeldused oleks sõnastatud poliitikuile vastuvõetaval kujul. Seetõttu pole imestada, kui nn skeptikud nendivad, et tähtsa dokumendi on koostanud mitte teadlased, vaid juristid ning elukutselised poliitikud.

Ega uus kliimamuutuste raport midagi uut ega rõõmustavat paku: maakera temperatuur muudkui kerkib, merevee tase tõuseb, liustikud sulavad, ilmad muutuvad tormisemaks.

Viienda raporti kohaselt on juba 95% tõenäosusega kindel, et soojenemise peamine põhjus on inimtegevus. Enam ei räägita, et katsume mitte jõuda keskmise temperatuurini, mis on kahe kraadi võrra kõrgem kui tööstusajastueelne (umbes 1850. a) õhutemperatuur.

Selline tase kardetavasti saabub niikuinii. Oluline oleks kuhugi sinnamaale pidama jääda. See aga nõuab kõikidelt riikidelt suuri pingutusi.

Maailmameri kerkib uute hinnangute järgi veidi kiiremini, kui eelmises raportis eeldati – 26–55 sentimeetrit –, võrreldes 1900. aasta tasemega (eelmises umbes 38 cm). Polegi nii hull, kui mõelda kunagisele jubedaimale stsenaariumile – kuni meeter! Pealegi kerkib Lääne-Eesti pea sama kiirusega kui meri, umbes 3 mm aastas...

Veel üks huvitav nähtus – viimase 15 aasta jooksul on soojenemise trend aeglustunud. Mudelarvutused ei suuda looduse käitumist kunagi päris täpselt jäljendada. Mitme stsenaariumi kohaselt ületab maapinnalähedase õhukihi temperatuur XXI sajandi lõpul XIX sajandi teise poole näitajat 1,5° võrra,

mõne mudeli järgi koguni kuni 2 kraadi võrra.

Uutes dokumentides püüti igati vältida selliseid apsakaid, nagu eelmises raportis esinenud väide Himaalaja liustike peatsest sulamisest, jne. Küll on aga märgitud, et aastaks 2050 kaob Arktika jääkate 66% tõenäosusega.

### **Muutused Eestis**

Kuidas on kliima muutunud siinmail? Raamatu "Eesti kliima minevikus ja tänapäeval" andmeil on aastail 1966–2010 toimunud statistiliselt usaldusväärne soojenemine 1,6 kuni 2 kraadi (läänes vähem, ida pool rohkem).

Sademeid on mõnel pool (Pärnus, Tõraveres) tulnud rohkem, teisel (Rohukülas, Valgas) on taevast sadanud vee kogus aga hoopis vähenenud.

Kuidas on lood tuultega? Lühidalt öeldes: talved on läinud tormisemaks, sügised mitte. Kõige tormisemad aastad olid 1980ndad.

Jah, kliima muutub, meie koos temaga...